

PODSTAWY MATERIALNE KLASZTORU DOMINIKANÓW W SIERADZU W ŚWIETLE KOPIARIUSZA KLASZTORNEGO Z POCZĄTKU XVII WIEKU

Ekonomia klasztorna jest przedmiotem badań cieszącym się ostatnio sporym zainteresowaniem historyków. Trzeba w tym miejscu odnotować fakt, iż wśród publikacji na temat uposażenia i podstaw materialnych klasztorów znaczące miejsce zajmują prace poświęcone klasztorom dominikańskim¹. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie podstaw ekonomicznych funkcjonowania klasztoru dominikanów w Sieradzu na początku XVII wieku.

Bracia Kaznodzieje przybyli do Sieradza najprawdopodobniej już w latach 30. XIII wieku². Fundatorem klasztoru był książę Konrad

---

¹ Zob. M. Zdane k, *Dochody dominikanów krakowskich w I. połowie XVI wieku*, [w:] *Inter oeconomiam coelestem et terrenam. Mendykanci a zagadnienia ekonomiczne*, (Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 9), red. W. Długokęcki, T. Gałuszka OP, R. Kubicki, A. Zajchowska, Kraków 2011, s. 259-276. W tym samym tomie podstawom materialnym klasztorów dominikańskich poświęcono również następujące studia: R. Kubicki, *Podstawy gospodarcze utrzymania klasztoru dominikanów w Gdańsku (1227-1835)*, s. 303-332; A. Pobóg-Lenartowicz, *Podstawy materialne klasztoru dominikanów w Opolu w średniowieczu i u progu czasów nowożytnych*, s. 361-376; T. Stolarczyk, *Uposażenie klasztoru dominikanów w Łęczycy do końca XV w.*, s. 395-404; K. Kaczmarek, *Od kurii do klasztoru. Z dziejów powstania i najstarszego uposażenia klasztoru dominikanów we Wronkach*, s. 405-432; T. Gałuszka OP, *Ekonomia w małej wspólnocie zakonnej. Dominikanie w Opatowcu w latach 1283-1526*, s. 433-454; G. Wierzchowski, *Dominikanie w Sieradzu. Źródła utrzymania klasztoru do końca XVIII wieku*, s. 453-468.

² Pierwsza pewna wzmianka o istnieniu klasztoru pochodzi z dokumentu wydanego przez księcia Kazimierza Konradowica w dniu 6 października 1250 roku „*in domo fratrum predictorum in Syradz*”. Użyte w dokumencie sformułowanie świadczy jed-

Mazowiecki, którego wspierał w tym dziele arcybiskup gnieźnieński Pełka. Klasztor sieradzki był najstarszą fundacją dominikańską w archidiecezji gnieźnieńskiej. Choć w następnych stuleciach klasztor stracił dominującą pozycję w kontrze wielkopolskiej na rzecz prężnie rozwijającego się klasztoru poznańskiego, to jednak co najmniej do końca XVIII wieku spełniał on ważną funkcję w całej polskiej prowincji Braci Kaznodziejów. W Sieradzu lokowano od początku XV wieku międzyklasztorne szkoły teologii i filozofii. Z uwagi na dogodne położenie geograficzne Sieradza, stosunkowo często organizowano tu również obrady najważniejszego organu władzy w polskiej prowincji dominikanów – kapituły prowincjalnej.

Najstarsze przepisy zakonne zabraniały dominikanom posiadania własności oprócz zamieszkiwanego klasztoru – wolno im było jedynie przyjmować datki³. Mendenkancki charakter zgromadzenia ustalony został ostatecznie na kapitule generalnej w Bolonii w 1220 roku⁴. Utrzymywanie się klasztorów jedynie z datków wiernych szybko stało się z różnych przyczyn niemożliwe i jeszcze pod koniec XIII wieku żebracze ubóstwo dominikanów zaczęło zanikać⁵. Ustawodawstwo zakonne długo pozostawało jeszcze w tym względzie nie zmienione. Dopiero papież Sykstus IV w 1475 roku skasował ostatecznie pełne ubóstwo u dominikanów, przyznając każdemu klasztorowi prawo posiadania majątku⁶.

W dziejach gospodarczych klasztoru sieradzkiego można wyodrębnić dwa zdecydowanie różne okresy. W pierwszym, trwającym od fundacji klasztoru do końca XVI wieku, zapleczem materialnym konwentu było miasto i mieszczenie. W średniowieczu bowiem oraz na progu czasów nowożytnych zakonnicy opierali gospodarkę na zgromadzonych nieruchomościach tj. domach, parcelach miejskich, gruntach podmiejskich,

---

nak o tym, że dominikanie przybyli do Sieradza odpowiednio wcześniej. Hipotezę tę wspierają wyniki badań archeologicznych. Stan badań nad fundacją klasztoru i najnowsza literaturę zebrał G. W i e r z c h o w s k i, *Dzieje klasztoru dominikanów w Sieradzu od lat 30 XIII wieku do 1864 roku*, Sieradz 2012, s. 40-50.

³ O rozumieniu ubóstwa przez św. Dominika zob. W. H i n n e b u s c h OP, *Poverty in the Order of Preachers*, „The Catholic Historical Review”, 45(1960), s. 436-453.

⁴ M.H. V i c a i r e OP, *Dominik i jego Bracia Kaznodzieje*, przedmowa M.D. C h e n u, przeł. i oprac. A. G r a b o ń, J.A. S p i e z OP, T. S k u t n i k, W. U n o l t, Poznań 1985, s. 247.

⁵ G. B e d o u e l l e, *Dominik czyli łaska Słowa*, tłum. J. F e n r y c h o w a, Poznań 1987, s. 156.

⁶ J. K ł o c z o w s k i, *Dominikanie polscy na Śląsku w XIII-XIV wieku*, Lublin 1956, s. 80.

ogrodach, łąkach oraz urządzeniach gospodarczych, spośród których najważniejszymi były młyny. Istotne dla gospodarki konwentu w tym czasie były również fundacje mieszczkańskie i okolicznej szlachty, ofiary jednorazowe w kościele i zapewne kwesta, choć co do jej wysokości nie mamy prawie żadnych informacji źródłowych.

W drugim okresie, który rozpoczął się na przełomie XVI i XVII stulecia, znacznie przybrał na sile proces nadawania na rzecz klasztoru rent zabezpieczanych głównie na dobrach ziemskich. Wprawdzie wcześniej dominikanie również bywali obdarowywani takimi nadaniami, lecz były one nieliczne. Proces ten doprowadził do zasadniczej zmiany systemu utrzymania konwentu sieradzkiego, który od tej pory aż do kasaty klasztoru w 1864 r. oparty był na prowizjach z zapisanych rent. Prowizje te, chociaż wypłacane nieregularnie gwarantowały stabilność materialną klasztoru nawet w czasach wojen czy później zaborów. Inną cechą charakterystyczną tego okresu gospodarki klasztoru była rola dóbr ziemskich: wsi Piasków i Gorzenia, zapisanych dominikanom przez ich właściciela Jakuba Piaskowskiego w 1628 roku. Przez niemal dwa stulecia dobra te były zapleczem gospodarczym klasztoru. Ich utrata w końcu XVIII wieku znacząco wpłynęła na pogorszenie sytuacji materialnej konwentu.

Podstawową trudnością, z jaką spotykają się historycy badający dzieje uposażenia klasztoru sieradzkiego jest niemal zupełny brak źródeł średniowiecznych⁷. Burzliwe wydarzenia w dziejach klasztoru, wśród których należy wymienić przede wszystkim najazd czeski w 1292 roku, najazd krzyżacki w 1331 roku, niszczycielski pożar w 1693 roku czy wreszcie kasatę klasztoru w 1864 roku, przyczyniły się zapewne do tego, iż do naszych czasów nie zachowały się oryginały średniowiecznych klasztornych przywilejów, nadań czy innych dokumentów gospodarczych.

Tym cenniejszą zatem rolę w badaniach nad systemem utrzymania sieradzkich Braci Kaznodziejów spełnia kopiariusz klasztorny przechowywany w Archiwum Polskiej Prowincji OO. Dominikanów w Krakowie⁸. Jest to poszyt, bez oprawy, zawierający kopie 65 średniowiecznych i nowożytnych dokumentów. W tej liczbie 4 dokumenty pochodzą

---

⁷ Tamże, s. 17-31.

⁸ Archiwum OO. Dominikanów w Krakowie (dalej: ADK), Sd 1, *Copiarium privilegiorum Conventus Siradiensis* (dalej: KDS).

z XIV w., 15 z XV w., 33 z XVI w. zaś 12 z lat 1600-1607. Kopia-riusz powstał niedługo po 1607 roku, kiedy na polecenie władz polskiej prowincji dokonywano odpisów dokumentów klasztor-nych. Spi-sany został na papierze przez czterech nieznan-nych kopistów, którzy sporządza-li kopie dokumentów według jednolitej instrukcji redakcyjnej – na środku tytuł i krótki opis zawartości dokumentu, niżej jego treść. Tematycznie ogromna większość dokumentów dotyczy spraw gospodar-czych (przywileje, dokumenty konfirmacyjne, legaty, czynsze wy-derka-fowe). Tylko 9 dokumentów dotyczy odpustów. Omawiane źró-dło zawiera również inwentarz zawierający spis przywilejów oraz dochodów klasztoru, który jest zasadniczym przedmiotem niniejszej publikacji. Dzięki niemu możemy odtworzyć uposażenie sieradzkiego klasztoru na początku XVII wieku⁹.

Dochody sieradzkich dominikanów w inwentarzu zostały podzielo-ne na cztery grupy: (1) przywileje i renty, (2) dochody z domów (*census a domibus*), (3) dochody z łąk (*census a pratis*) oraz (4) dochody z ogrodów (*census ab hortis*).

Jednym z najważniejszych przywilejów klasztoru było prawo pobie-rania piątej miary sło-du z młyna królewskiego, które uzyskali domini-kanie na mocy przywileju Władysława Jagiełły, nadanego w 1416 roku w Brodni¹⁰. W zamian zakonnicy zobowiązali się do odprawiania mod-lów za króla i królestwo oraz odprawiania w środy i piątki dwóch mszy św. śpiewanych do Najświętszej Maryi Panny za zmarłe żony króla Jadwigę i Annę¹¹. Darowizna piątej miary sło-du, a nie mąki, skła-nia do przypuszczenia, iż bracia z klasztoru sieradzkiego posiadali już w tym czasie własny młyn mączny.

Młyny miały bowiem w średniowieczu największe znaczenie dla gospodarki klasztorów. W nich dokonywano przemiału zboża pocho-dzącego z kwesty lub zakupionego na własne potrzeby, mielono zboże klasztorne oraz za odpowiednią opłatą mielono zboże nie należące do klasztoru¹². Drugim, po mące podstawowym produktem wytwarzanym

⁹ KDS, s. 195-201.

¹⁰ Młyn ten nazywany był też „*molendinum trium rotharum*” z powodu posiadania trzech kół, w tym jednego słodowego i dwóch mącznych. Później zainstalowano w nim czwarte koło – foluszne. Por. U. S o w i n a, *Sieradz. Układ przestrzenny i spo-łeczeństwo miasta w XV-XVI w.*, Warszawa-Sieradz 1991, s. 45.

¹¹ KDS, s. 8-10.

¹² J. K ł o c z o w s k i, *Dominikanie polscy*, s. 103.

w młynach był właśnie sód, z którego przyrządzano piwo będące powszechnym napojem Polski średniowiecznej i nowożytnej¹³.

Pierwsza informacja dotycząca posiadania przez dominikanów młyna mącznego pochodzi dopiero z dokumentu wystawionego przez Władysława Jagiełłę w Brodni w 1422 roku. W dokumencie tym zakonnicy odstąpili królowi należący do nich młyn położony nad Wartą w lesie w pobliżu drogi z Sieradza do wsi Męka¹⁴. W zamian za przejęcie młyna „*na użytek grodu Sieradz*” władca nadał zakonnikom plac pod budowę nowego młyna położony w pobliżu góry nazywanej Bławat. Najprawdopodobniej dominikanie wybudowali nowy młyn w latach 1422-1431¹⁵. Budowa młyna świadczyłaby o dobrej kondycji gospodarczej klasztoru w tym okresie, bowiem na początku XIV wieku prace związane z regulowaniem dopływu wody na koła młyńskie były bardzo kosztowne i zazwyczaj trzeba było płacić za nie gotówką¹⁶.

Kolejnym cennym przywilejem był połów ryb w rzekach. Ze względu na obowiązujące w tym czasie częste posty, ryby miały ogromne znaczenie konsumpcyjne, zwłaszcza dla klasztorów i instytucji kościelnych¹⁷. Sieradzki klasztor zapewnił sobie również przywilej wolnego połowu ryb już w średniowieczu. Pierwszy klasztorny rybak łowił w rzece Warcie co najmniej od 1377 roku¹⁸. Kolejnego rybaka mendiykanci pozyskali już w 1390 roku. Hanka, wdowa po wójcie sieradzkim Stanisławie, darowała wówczas dominikanom rybaka zwanego Bąk, wypełniając w ten sposób ostatnią wolę małżonka¹⁹. W 1410 r.

¹³ M. D e m b i ń s k a, *Przetwórstwo zbożowe w Polsce średniowiecznej X-XIV wiek*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1973, s. 242.

¹⁴ADK, Sd 1, s. 10 v-11. „*molendinum in silva seu Borra et circa via qua itur de civitate Siradz in villa Mankna super fluvio Wartha situati*”.

¹⁵ Istnienie młyna poświadczone jest w 1431 r., Archiwum Główne Akt Dawnych (dalej: AGAD), *Księga ziemska sieradzka*, 9, s. 105. Był określany jako „*super fluvio*”, posiadał więc zapewne koło nasiębierne doskonalsze od podsiębiernego. Należy tutaj sprostować datę 1416 jako *terminus post quem* rozpoczęcia budowy młyna podaną w pracy U. S o w i n y, *Sieradz*, s. 46. Budowę można było rozpocząć dopiero po 1422 r., kiedy klasztor uzyskał od króla plac pod budowę. ADK, Sd 1, s. 10v-11.

¹⁶ M. D e m b i ń s k a, *Przetwórstwo zbożowe*, s. 151.

¹⁷ Tamże, s. 242.

¹⁸ADK, Sd 1, s. 2.

¹⁹ AGAD, Metryka Koronna 82, f. 54-55. Por. A. i J. S z y m c z a k o w i e, *Procesy w konsystorzu gnieźnieńskim o legaty mieszczan z Polski środkowej dla Kościoła w XIV wieku*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje znaki. Księga pamiątkowa ofiarowana prof. B. Wyrozumskiej w 75 rocznicę urodzin*, red. Z. P i e c h, Kraków 2009, s. 307.

klasztor zapewnił sobie trzeciego własnego rybaka, który również mógł łowić w Warcie²⁰. W ten sposób klasztor posiadał bardzo korzystne uprawnienia, gwarantujące zaopatrzenie w ryby na własne potrzeby, a być może również w celach handlowych. Kopiariusz wymienia czterech rybaków, którzy zobowiązani byli dostarczać ryby do klasztoru w środy, piątki i soboty w okresie od św. Wojciecha (23 kwietnia) do św. Marcina (11 listopada)²¹.

Ważne dla gospodarki klasztoru sieradzkiego były korzyści, które płynęły z posiadania jatek mięsnych, bowiem statuty cechów rzeźniczych zabraniały sprzedaży detalicznej mięsa poza jatkami²². Jatka rzeźnicza stała się więc od przełomu XIV/XV wieku jedynym punktem sprzedaży mięsa w mieście. Posiadanie jatki przynosiło zatem niemałe dochody. Znaczącą korzyścią z jej posiadania było również pozyskiwanie łoju używanego w tym czasie powszechnie do oświetlania pomieszczeń. Jak czytamy w kopiariuszu, na początku XVII wieku dominikanie sieradzcy posiadali dwie jatki mięsne, których rocznie można było uzyskać cztery kamienie łoju²³.

Sieradzki klasztor był również posiadaczem nieruchomości miejskich, które przynosiły mu zysk dzięki instytucji wieczystej posady gruntowej. Znalazła ona bowiem w miastach polskich częste zastosowanie od późnego średniowiecza²⁴. Polegała ona na zbyciu nieruchomości lub oddaniu przez właściciela gruntu pod zabudowę w zamian za rentę. Renty te, określane w nauce mianem zastrzeżonych, były rentami wieczystymi, stałymi co do swej wysokości, zaś czynsz płacono w gotówce²⁵. Najstarsze informacje o nieruchomościach, należących do klasztoru, pochodzą z XV wieku. Pod rokiem 1417 odnotowano w księgach grodzkich darowiznę domu. W 1447 roku natomiast przeor Mikołaj przejął w posiadanie klasztoru kolejny dom. Według

---

²⁰ Archiwum Diecezjalne we Włocławku (dalej: ADWŁ) Zak, 18, f. 68.

²¹ KDS, s. 196.

²² I. Rabęcka-Brykczyńska, *Jatki rzeźnicze w Polsce w XIII-XIV wieku*, [w:] I. Rabęcka-Brykczyńska, T. Sobczak, *Z problematyki badań nad produkcją i konsumpcją żywności w Polsce*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1984, s. 107.

²³ KDS, s. 197.

²⁴ B. Lesiński, *Kupno renty w średniowiecznej Polsce na tle ówczesnej doktryny i praktyki zachodnioeuropejskiej*, Poznań 1966, s. 87.

²⁵ Tamże, s. 98.

wykazu zamieszczonego w kopiariuszu klasztor posiadał na początku XVII stulecia 20 domów, z których uzyskiwał rentę płaconą corocznie w dniu św. Marcina, tj. 11 listopada w łącznej wysokości 243 groszy tj. w przeliczeniu 8 florenów i 10 groszy, tj. około 2% dochodów²⁶.

W której części miasta położone były omawiane klasztorne domy? Nieliczne wzmianki w księdze rachunkowej pozwalają na identyfikację zaledwie kilku z nich, znajdujących się przy ulicach Grodzkiej (obecna Zamkowa) oraz Warckiej, a zatem w bezpośredniej bliskości klasztoru.

Kolejnym źródłem dochodów wymienionych w wykazie były łąki klasztorne. Dominikanie uzyskali prawo przyjmowania nadań ziemskich dla pokrycia wydatków związanych z budową i utrzymaniem kościołów już w początkach XIV wieku²⁷. Przywilej ten ustanowiony został przez papieżstwo, które w tym celu wydawało stosowne bulle²⁸. W najlepiej rozpoznanych pod tym względem klasztorach prowincji polskiej, krakowskim i lwowskim nadania ziemi pojawiają się w źródłach od końca XIV wieku²⁹. Z tego samego okresu pochodzą pierwsze informacje o dobrach ziemskich posiadanych przez Braci Kaznodziejów z Sieradza. Pierwsze nadanie łąki otrzymali oni w 1392 roku³⁰.

Klasztorny inwentarz wymienia cztery łąki, które były bezpośrednio użytkowane przez zakonników. Pozostałe łąki należące do klasztoru były dzierżawione w zamian za czynsz płacony na rzecz klasztoru w dniu św. Jana Chrzciciela. W wykazie dochodów z łąk odnajdujemy 16 dzierżawców łąk klasztornych, którzy płacili czynsz w bardzo zróżnicowanej wysokości, od 2 groszy aż do 10 florenów. Wysokość czynszu uzależniona była zapewne od powierzchni łąki. Łączny roczny dochód z łąk wynosił 6 grzywien, 22 floreny i 4 grosze, co stanowiło jednak tylko około 5% rocznego dochodu klasztoru opisanego w kopiariuszu³¹.

²⁶ KDS, s. 199-200.

²⁷ W. H i n n e b u s c h, *Dominikanie – krótki zarys dziejów*, w: *Dominikanie. Szkice z dziejów zakonu*, red. J. S a l i j, Poznań 1986, s. 160-162.

²⁸ Zob. T. T r a j d o s, *Uposażenie klasztoru dominikanów lwowskich w średniowieczu*, NP, t. 91 (1999), s. 49.

²⁹ Pierwsze nadanie ziemi klasztor lwowski otrzymał z rąk księcia Władysława Opolczyka w 1377 r. Por. T. T r a j d o s, *Uposażenie klasztoru*, s. 49. W Krakowie zapisy ziemi pojawiają się od roku 1402, choć precedens – nadanie łąki, miał miejsce już w roku 1327. Zob. też K. F o k t, *Szlacheccy dobrodziejże krakowskich dominikanów od połowy XIV wieku do 1462 roku*, NP, t. 95 (2001), s. 132.

³⁰ AGAD, Metryka Koronna ks. 82, k. 54v.

³¹ Zob. wykres poniżej.

Lp.	Użytkownik łąki klasztornej	Wysokość czynszu
1.	Stanisław Sarnowski pleban („ <i>Mordial i Kasperkowicz trzymają</i> ”)	10 florenów
2.	Sebastian miecznik	1 grzywna
3.	Marcin (?)	1 grzywna
4.	Jan Dropek	1 floren
5.	Marianowa wdowa	1 grzywna
6.	Bartłomiej Długoszewicz	24 grosze
7.	Agnieszka Słomina	24 grosze
8.	Mikołaj Kasperkowicz	2 floreny
9.	Stanisław Raczkowicz	24 grosze
10.	Łukasz szewc	24 grosze
11.	Krupa	1 floren 6 groszy
12.	Walenty Przygoda z Monic	1 grzywna
13.	Jaksa	7 florenów
14.	Jontek (?)	5 florenów
15.	Szymon Sapich szewc	7 grzywien
16.	Piotr Kacza z Monic od przyłogów	24 grosze 2 koguty

Od średniowiecza klasztor posiadał również ogrody. Były to wydzielone grunty stanowiące teren upraw ogrodniczych, przeważnie z pomieszczeniami gospodarczymi³². Największe ich skupisko znajdowało się w bezpośredniej bliskości klasztoru w kierunku północno-wschodnim. W źródłach tereny te określano jako *post monachos* („za zakonnikami”)³³. W klasztornym wykazie wymieniono 22 użytkowników klasztornych ogrodów zobowiązanych do płacenia czynszu na rzecz klasztoru w święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, tj. 15 sierpnia³⁴. Łączne zobowiązania opiewały na sumę 137 groszy (ok. 4,5 florena, co stanowiło zaledwie 1% dochodów klasztoru).

Jednak najwyższy udział w systemie utrzymania sieradzkich dominikanów miały stałe dochody płynące z nadań oraz rent wyderkafowych.

³² U. Sowińska, *Sieradz*, s. 159.

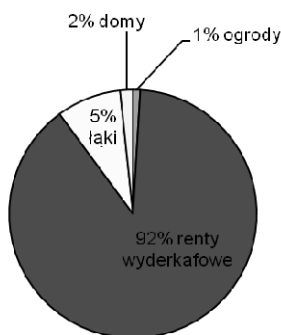
³³ AGAD, *Księga wójtowska* 1, k. 139v-140. Por. U. Sowińska, *Sieradz*, s. 45.

³⁴ KDS, s. 198-199.

Praktyka nadawania instytucjom religijnym w drodze darowizny jakiegoś stałego dochodu z dóbr ziemskich znana była w Polsce stosunkowo wcześniej – już od przełomu XII i XIII wieku³⁵. Najwcześniejsze wymienione renty darowane Braciom Kaznodziejom z Sieradza pochodzą z XV wieku. Były to zapisy młynarki Anny Staszkowej, która w 1426 roku darowała dominikanom 1 grzywnę czynszu z młyna słodowego oraz Piotra Zajączka z Wrzącej. Ten ostatni uczynił w 1445 roku pokaźny zapis 2 grzywien czynszu ze swoich dóbr i karczmy w Słomkowie Suchym oraz po 2 korce pszenicy z ośmiu swoich folwarków. W 1449 roku powiększył jeszcze wcześniejszy zapis i ostatecznie darował sieradzkim mędykantom 10 grzywien czynszu ze Słomkowa Suchego.

W kopiariuszu wymieniono ogółem 11 rent, których zabezpieczeniem były dobra ziemskie. Najwyższy dochód, po 60 florenów, przynosiły zapisy, których zabezpieczeniem były dobra we wsiach Brzeźniu i Ruszkowie. Zwraca uwagę korzystne dla klasztoru rozłożenie terminów płatności czynszów w ciągu całego roku. Przypadały one w następujące święta kościelne: 1 stycznia, Środę Popielcową, I i IV niedzielę Wielkiego Postu, Wielkanoc, Zielone Świątki, 24 czerwca, 14 września, 29 września, 11 listopada, 6 grudnia, i 13 grudnia. Sumaryczny roczny dochód rent na początku XVII wieku zamykał się sumą 422 florenów i 19 groszy, co stanowiło aż 92% gotówkowych dochodów klasztoru! Należy jednak pamiętać, że czynsze często wpływały bardzo nieregularnie. Opóźnienie w płatnościach w latach kryzysowych mogło sięgać nawet kilku lat.

Rys. Struktura przychodów konwentu sieradzkiego na początku XVII wieku

³⁵ B. Lesiński, *Kupno renty*, s. 218.

Podejmując próbę określenia rocznych dochodów klasztoru na początku XVII wieku należy uczynić zastrzeżenie, iż omawiane źródło zawiera dane dotyczące wpływów gotówkowych z czynszów oraz posiadanych nieruchomości: domów, łąk i ogrodów. Do pełnego obrazu budżetu klasztornego brakuje danych dotyczących pozostałych kategorii dochodów tj. pochówków, fundacji mszalnych, jałmużny, kwesty oraz ofiar jednorazowych. Kopiarusz, choć opisuje dokładnie przyklasztorne gospodarstwo i grunty, nie precyzuje jednak wpływów z tego tytułu. A wiadomo z innych źródeł, że w drugiej połowie XVI wieku dominikanie sieradzcy czerpali również dochody ze sprzedaży zboża, skór wołowych i innych naturaliów. Także trudne do oszacowania są korzyści płynące z opisanych wyżej przywilejów posiadanych przez klasztor tj. przywileje młyńskie, prawo połowu ryb w rzekach oraz dochody osiąmane z tytułu posiadania jatek rzeźniczych.

Analiza inwentarza dochodów dominikanów sieradzkich prowadzi do wniosku, iż system utrzymania sieradzkich dominikanów na początku XVII wieku opierał się na prowizjach z rent zabezpieczonych na dobrach ziemskich. Wprawdzie już wcześniej dominikanie sieradzcy również bywali obdarowywani takimi nadaniami, lecz były one nieliczne. Dochody te, chociaż wypłacane nieregularnie gwarantowały stabilność materialną klasztoru do końca XVIII wieku.

Poniżej zamieszczono pochodzący z kopiarusza spis dochodów zachowując oryginalną pisownię i brzmienie wyrazów, zgodnie z zaleceniami instrukcji wydawniczej dla źródeł nowożytnych³⁶. W tekście rozwiązano skróty w nawiasach kwadratowych, zaś rozwiązanie dat zaznaczono kursywą w nawiasie zwykłym. Liczebniki główne zostały oddane cyframi arabskimi. Miejsca, w których tekst jest niemożliwy do odczytania zostały zaznaczone wykropkowaniem w nawiasie zwykłym. Układ graficzny źródła został zachowany. Wyróżnienia pochodzą od wydawcy. Tekst oryginału został sporządzony jedną ręką.

---

³⁶ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, Wrocław 1953.

Archiwum Polskiej Prowincji OO. Dominikanów w Krakowie
Copiarium privilegiorum Conventus Siradiensis,
 Sd 1, s. 195-201, (pocz. XVII wieku)

TEKST ORYGINALNY

Census et proventus Con[ven]tus Syradien[sis]

Pro festo Circumcisionis D[omi]ni

G[e]n[er]osa D[omina] Rudnicka ex villa Wrząca solvit florenos 16 a summa 140 mar[ca]rum quam inscripsit M[agnificus] D[ominus] Petrus Zaiączek in Castro Sirad[iensi] f[e]r[i]a quinta ante festum S[anctis] Michaelis 1449

Ea[dem] mense a Summa fl[ore]norum 200 flor[enos] 17 a G[e]n[er]oso D[omino] Stanislao Zapolski subiudice Sirad[iensi] inscripta in Castro sabbato ante festum Nativi[tatis] BMV. 1603 et est in Choyne Quinta mensura brasei qualibet septimana ex molendino Castren[si] fundatio est Wladislai Regis f[e]r[i]a secunda post Domi[nica]s Palmas 1416

Confirmata per Sigismundum Augustum Sabbato ante Oculi 1552

Cinerum

Cives Calissien[si] pro prima rata a Summa fl[ore]norm 2000 flor[enos] 30 gross[os] 15 in Castro Calissien[si] f[e]r[i]a 6 post Invoavit 1598

Cives Siradien[si] pro prima rata a Summa fl[ore]norum 500 flor[enos] 12 inscripta Siradiae in Act[um] Advocat[alium] f[e]r[i]a 6 post Conversio[nis] S. Pauli 1593

Invocavit

Christophorus Cienski a Summa 30 fl[ore]norum duos florenos solvit in Act[orum] Advocat[alium] f[e]r[i]a 6 post Iudica 1606

Letare

G[enerosa] D[omina] Zarembina ex villa Kepa a Summa 700 fl[orenum] 35 fl[orenos] solvit in Castro Posnan[iensis] fl[e]r[i]a 3 post Cantate 1600 et in Castro Siradien[is] introducta est

Pascha

G[enerosus] D[ominus] Andreas Ruszkowski a summa 1000 fl[orenos] 60 fl[orenos] ea Ruszkowo in Castro Siradien[is] fl[e]r[i]a 3 post Circumsionis 1600

G[enerosus] D[ominus] Martinus Ostrowski a Summa centum fl[orenum] solvit fl[orenos] 6

Contubernium literator[um] Siradien[sem] a Summa Centu[m] fl[orenum] solvent fl[orenos] 3 pro prima rata in Act[orum] Advoc[atalium] Sirad[iensem] fl[e]r[i]a 6 post Conversionis S. Pauli 1594

S[ancti] Adalberti

Piscatores quatuor Jaxa fl[orenos] 2 Pletian fl[orenos] 2 Raczek fl[orenos] Confirm[ationem] vide Wladislai Regis 1425 q[uem] [...] approbata e[st] per Sigismundum Augustum Sabbato an[te] Oculi 1552

Hi quoque tenentur Con[ven]tui singul[is] feriis quartis, sextis et Sabbato pisces dare pro prandio incipiendo a festo S[ancti] Adalberti usq[ue] ad festo S[ancti] Martini. Tantum tres sunt privilegiati 4 vero Castro inferuit sed Con[ven]tui a fundo persolvit

Pentecosten

Cives Siradien[is] a Summa 500 fl[orenum] pro secunda rata fl[orenos] 7 gr[os]sos] 15

S[ancti] Joannis Bapt[ist]e

Ex villa Brzezino a Summa 2000 fl[orenum] pro prima rata fl[orenos] 60 in Castro Sirad[iensi] fl[e]r[i]a 2 an[te] fest[um] S. Aegidii 1599 pro nunc G[enerosus] D[ominus] Stanislaus Zapolski subiudex Siradien[is] possessor et solvit

Cives Calissien[is] a Summa fl[orenum] 2000 pro tertia rata fl[orenos] 30 gr[os]sos] 15

H[onestus] D[ominus] Bartholomaeus Kobierzycki de villa Smaszkow
f[e]r[i]a quinta in vigilia Sanctorum Petri et Pauli Ap[osto]los 1543

Census a pratis Con[ven]tus

R[everendissimus] d[ominus] Stanislaus Sarnowski Plebanus
fl[orens] 10 q[uem] Mordial et Kasperkowicz tenerunt
Sebastianus miecznik – marcam unam
Martinus Porzeczny – marcam unam
Joannes Dropek – floren[um] unum
Marcinowa wdowa – marcam unam
Bartholomaeus Długoszewicz – gross[orum] 24
Agnes Słomina – gross[orum] 24
Nicolaus Kasperkowicz – gross[orum] duos
Stanislaus Raczkowicz – gross[orum] 24
Lucas szewc – gross[orum] 24
Krupa – fl[orens] 1 g[rossorum] 6
Valentinus Przygoda z Monic – marcam unam
Jaxa – fl[orens] 2
Jontek – fl[orens] 5
Simon sapich szewc – marca[rum] 2
Petrus Kacza z Monic od przyłogów – gross[orum] 24 capones duos
A [...] łąki wyżej pomienione są za Monicami wsią zamkową. Tamże
jest łąka, którą zbiera klasztor na swą potrzebę przy tychże łąkach.

Prata Con[ven]tus

Od Bożej Męki i mostu rzeki Warty jest łąka klasztorna około niej
zamkowe łąki.

Druga za zamkiem z jednej strony plebańskie z drugiej strony zam-
kowe a klasztorna nad rzeką przy łące Potockiego.

Jest też łączka mała z której wóz dobry siana. Vide Con-
firm[ati]o[n]em super prata Wladislai Regis 1425 q[uem] post appro-
bata per Sigismundum Augustu[m] Sabbato ante Oculi 1552 Partim
alia scripta igne consumpta (...) provisum per Privilegium Sigismundi
Augusti 1ª Martii 1563

Macella duo a qui bus quattuor lapides sepi vide confirm[ationem]
prout de piscatoribus et pratis. Et hoc pro festo S[ancti] Martini solvunt.

Census ab hortis Con[ven]t[us]

Pro festo Assumption[is] B[eatis] M[ariae] V[irginis]

Herczyna	–	gross[orum] 8
Bożny	–	gross[orum] 8
Kielek	–	gros[sorum] 6
Piaczek	–	g[rossorum] 5
Mateuszowa Kęsikowa	–	g[rossorum] 4
Gorgomowa	–	g[rossorum] 6
Balicka kuśnierka	–	g[rossorum] 6
Chudzaszek	–	g[rossorum] 4
Adam Podolski	–	g[rossorum] 6
Jakub Kwaśnik	–	g[rossorum] 6
Dorota Świętkowa	–	g[rossorum] 6
Bartosz Świec	–	g[rossorum] 6
Kruszyna	–	g[rossorum] 6
Bednarz (...)	–	g[rossorum] 6
Aleksander	–	g[rossorum] 6
Szymon Sapich	–	g[rossorum] 6
Walenty Piorka	–	g[rossorum] 6
Kielbasina Kolasianka	–	g[rossorum] 4
Olek rzeźnik	–	g[rossorum] 4
Czech Świec	–	g[rossorum] 16
Świnka Świec	–	g[rossorum] 6
Tomczycki Świec	–	g[rossorum] 6

Privilegium Wladislai Regis f[eria] 6 in crastino Visitoris B[eatis] M[ariae] V[irginis] 1422 et confirm[a]to Sigismundi f[e]r[i]a 2 post Septuag[esimis] Dom[ini] 1533 R[everendissimus] F[rater] Paulus Sarbinus Prov[inci]alis disponuit in crastino S[anctis] M[ariae] Magdalenis 1555 vide Privilegiorum

S[ancti] Martini

G[enerosus] D[ominus] Raphael Jarochowski a summa 2000 fl[orenorum] modo Stanislaus Zapolski subiudex Siradien[sis] pro 2da rata fl[orenorum] 60

G[enerosus] D[ominus] Joannes Wolski a summa 20 marca[rum] fl[orenorum] 2 gross[orum] 4 levata per P[atrum] Martinum Nepelski. Vide ex eo ubi est facta.

(oznaczone podkreśleniem dwie linijki tekstu w oryginale przekreślone – obok dopisek inną ręką: Ita Fr[ater] (...) Prov[incialis] 92 levata in regestrum vide)

Contuberniu[m] litterator[um] Siradien[sem] a suma 100 fl[orenum] pro 2da rata fl[orenum] 3

Census a domibus Con[ven]t[us]

Sebastianus miecznik	–	g[rossorum] duodecim
Gabriel Dropek	–	g[rossorum] 20
Hercyzyna	–	g[rossorum] 12
Łukasz Szewc	–	g[rossorum] 5
Słomina	–	g[rossorum] 12
Muszyna	–	g[rossorum] 12
Piotrowa	–	g[rossorum] 12
Wiercioszkowa na rynku	–	g[rossorum] 12
Kruszyna	–	g[rossorum] 12
Juszkowa organiścina	–	g[rossorum] 12
Aleksander	–	g[rossorum] 12
Szymon Sapich	–	g[rossorum] 12
(...) Rybak	–	g[rossorum] 10
Marcinowa Piekarka	–	g[rossorum] 12
Mikołaj Kasperkowicz	–	g[rossorum] 12
Marcin raczek rybak	–	g[rossorum] 12
Pletian rybak	–	g[rossorum] 12
Stanisław Raczkowicz	–	g[rossorum] 12
Slusarz	–	g[rossorum] 12
Walerian Ambroszewicz	–	g[rossorum] 16

Wszyscy poddani klasztorni tak rybacy jako insi szewcy choć łak nie trzymają powinni kosić dwa dni a trzy dni rząć. Nonullę domus habent (...) Plures non. vigore Privilegii[s] Sigismundi Augusti S[ancti] Marti[ni] 1563 tamen possidentur pacifice

S[ancti] Crucis

Cives Siradien[sem] pro 3.rata a summa 500 fl[orenum] flor[enum] 7 ½

S[ancti] Michaelis

Cives Calissien[sem] pro 3.rata a summa 2000 fl[orenum]
flor[enum] 30 gross[orum] 15

S[ancta] Lucia

Cives Calissien[sem] pro quarta rata a summa 2000 fl[orenum]
flor[enum] 30 gross[orum] 15

Cives Siradien[sem] pro quarta rata a summa 500 fl[orenum]
flor[enum] 7 ½

S[ancti] Nicolai

G[enerosus] D[ominus] Petrus Zaiączek in Suchy Słomkow
(Słomków Suchy) a summa inscripta Syradię f[e]r[i]a quarta an[te]
fest[um] S[anctae] M[ariae] Magdal[enis] 1445 fl[orenum] 3
gross[orum] 6

TLUMACZENIE TEKSTU**W święto Obrzezania Pańskiego (1 stycznia)**

Urodzona Pani Rudnicka ze wsi Wrząca płaci 16 florenów od sumy 140 grzywien, którą zapisał Wielmożny Pan Piotr Zajączek w grodzie sieradzkim w czwartek przed świętem św. Michała 1449 r. (*25 września 1449 r.*)

W tym samym miesiącu 17 florenów od sumy 200 florenów zapisanych na Chojnem przez Urodzonego Pana Stanisława Zapolskiego podsędka sieradzkiego w grodzie w sobotę przed świętem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny (*3 września 1603 r.*)

Piąta miara siodu każdego tygodnia z młyna Zamkowego fundowana przez króla Władysława [Jagiellę – przyp. GW] w poniedziałek po Niedzieli Palmowej 1416 roku (*13 kwietnia 1416 r.*) Potwierdzona przez Zygmunta Augusta w sobotę przed III niedzielą Wielkiego Postu 1552 r. (*19 marca 1552 r.*)

W Środę Popielcową

Mieszczanie Kalisza [płacą – przyp. GW] 30 florenów pierwszej raty od sumy 2000 florenów zapisanych w grodzie kaliskim w piątek po I niedzieli Wielkiego Postu 1598 r. (*10 marca 1598 r.*)

Mieszczanie Sieradza [płacą – przyp. GW] 12 florenów pierwszej raty od sumy 500 florenów zapisanych w aktach wójta sieradzkiego w piątek po święcie Nawrócenia Świętego Pawła 1593 r. (*26 stycznia 1593 r.*)

W I niedzielę Wielkiego Postu

Krzysztof Cieński płaci 2 floreny od sumy 30 florenów zapisanej w aktach wójta sieradzkiego w piątek po V niedzieli Wielkiego Postu 1606 r. (*11 kwietnia 1606 r.*)

W IV niedzielę Wielkiego Postu

Urodzona Pani Zarembina ze wsi Kępa płaci 35 florenów od sumy 700 florenów zapisanej w grodzie poznańskim we wtorek po IV Niedzieli po Wielkanocy i przeniesionej do grodu sieradzkiego (*22 kwietnia 1600 r.*)

W Wielkanoc

Urodzony pan Andrzej Ruszkowski [płaci- przyp. GW] 60 florenów od sumy 1000 florenów zapisanej na Ruszkowie w grodzie sieradzkim we wtorek po święcie Obrzezania Pańskiego 1600 r. (*8 stycznia 1600 r.*)

Urodzony pan Marcin Ostrowski płaci 6 florenów od sumy 100 florenów.

Bractwo pisarzy z Sieradza [płaci – przyp. GW] 3 floreny pierwszej raty od sumy 100 florenów zapisanej w księgach wójta sieradzkiego w piątek po święcie Nawrócenia Świętego Pawła 1594 roku (*25 stycznia 1594 r.*)

W święto Świętego Wojciecha (23 kwietnia)

Rybaków czterech. [płacą – GW] Jaksa – 2 floreny, Pletian – 2 floreny, Raczek – 1 floren. [Przywilej- przyp. – GW] zatwierdzony przez króla Władysława w 1425 roku, potwierdził też Zygmunt August w sobotę przed III Niedzielą Wielkiego Postu (*19 marca 1552 r.*) Wymienieni są zobowiązani również dostarczać ryby do konwentu w środy, piątki i so-

boty od święta św. Wojciecha (23 kwietnia – GW) do święta św. Marcina (11 listopada – GW). O ile trzech z nich są nadani przywilejami, o tyle czwarty należy do Zamku lecz płaci czynsz z gruntu konwenckiego.

W Zielone Świątki

Mieszczanie Sieradza [płacą – przyp. GW] 7 florenów groszy 15 drugiej raty od sumy 500 florenów

W święto Św. Jana Chrzciciela (24 czerwca)

Ze wsi Brzeźnio od sumy 2000 florenów za pierwszą ratę [płacą – GW] 60 florenów w grodzie sieradzkim w poniedziałek przed świętem św. Idziego 1599 roku. (*27 sierpnia 1599 r.*) Płaci obecny właściciel urodzony Pan Stanisław Zapolski podsędek sieradzki.

Mieszczanie Kalisza [płacą – przyp. GW] 30 florenów groszy 15 drugiej raty od sumy 2000 florenów

Szlachetny Pan Bartłomiej Kobierzycki ze wsi Smaszków w czwartek przed świętem Apostołów Piotra i Pawła 1543 roku (*28 czerwca 1543 r.*)

Czynsz z łąk konwenckich

Najczcigodniejszy proboszcz Stanisław Sarnowski florenów¹⁰, które [to łąki – GW] Mordiał i Kasperkowicz trzymają

Sebastian miecznik	– jedna grzywna
Marcin Porzeczný	– jedna grzywna
Jan Dropek	– jeden floren
Marcinowa wdowa	– jedna grzywna
Bartłomiej Długoszewicz	– 24 grosze
Agnieszka Słomina	– 24 grosze
Mikołaj Kasperkowicz	– 2 grosze
Stanisław Raczkowicz	– 24 grosze
Łukasz szewc	– 24 grosze
Krupa	– 16 groszy
Walenty Przygoda z Monic	– jedna grzywna
Jaksa	– 2 floreny
Jontek	– 5 florenów
Simon Sapich szewc	– 2 grzywny
Piotr Kacza z Monic od przyłogów	– 24 grosze i dwa koguty

A [...] łąki wyżej pomienione są za Monicami wsią zamkową. Tamże jest łąka, którą zbiera klasztor na swą potrzebę przy tychże łąkach.

Łąki klasztorne

Od Bożej Męki i mostu rzeki Warty jest łąka klasztorna około niej zamkowe łąki.

Druga za zamkiem z jednej strony plebańskie z drugiej strony zamkowe a klasztorna nad rzeką przy łące Potockiego.

Jest też łączka mała z której wóz dobry siana.

Zobacz potwierdzenie łąk króla Władysława z 1425 które później potwierdził Zygmunt August w sobotę przed III Niedzielą Wielkiego Postu 1552 r. (*19 marca 1552 r.*) Częściowo różne pisma strawione przez ogień (...) przydzielone przez przywilej Zygmunta Augusta z dnia 1 marca 1563 roku. Jatki [rzeźnicze – GW] dwie z których cztery kamienie łaju, patrz potwierdzenie takie jak rybaków i łąk. I tutaj też w święto świętego Marcina płacą.

Czynsz z ogrodów klasztornych

W święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (15 sierpnia)

Herczyna	–	8 groszy
Bożny	–	8 groszy
Kielek	–	6 groszy
Piaczek	–	5 groszy
Mateuszowa Kęsikowa	–	4 grosze
Gorgomowa	–	6 groszy
Balicka kuśnierka	–	6 groszy
Chudzaszek	–	4 groszy
Adam Podolski	–	6 groszy
Jakub Kwaśnik	–	6 groszy
Dorota Świętkowa	–	6 groszy
Bartosz Świec	–	6 groszy
Kruszyna	–	6 groszy
Bednarz (...)	–	6 groszy
Aleksander	–	6 groszy
Szymon Sapich	–	6 groszy
Walenty Piorka	–	6 groszy
Kielbasina Kolasianka	–	4 grosze

Olek rzeźnik	–	4 grosze
Czech Świec	–	16 groszy
Świnka Świec	–	6 groszy
Tomczycki Świec	–	6 groszy

Przywilej króla Władysława dany w piątek nazajutrz po święcie Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny 1422 r. (*3 lipca 1422 r.*) a potwierdzony przez Zygmunta [Starego – GW] w poniedziałek po IX Niedzieli przed Wielkanocą 1533 r. (*11 lutego 1533 r.*)

Najczcigodniejszy Ojciec prowincjał Paweł Sarbiewski postanowił nazajutrz po święcie Świętej Marii Magdaleny 1555 roku tak jak w przywileju (*23 lipca 1555 r.*)

W święto świętego Marcina (11 listopada)

Urodzony Pan Rafał Jarochowski płaci 60 florenów drugiej raty od sumy 2000 florenów podobnie jak Stanisław Zapolski podsędek sieradzki.

Urodzony Pan Jan Wolski płaci 2 floreny i 4 grosze drugiej raty od sumy 20 grzywien wniesionej przez Ojca Marcina Nepelskiego. Patrz tam gdzie zostało uczynione.

(oznaczone podkreśleniem dwie linijki tekstu w oryginale przekreślone – obok dopisek inną ręką: Tak więc Ojciec ... Prowincjalny (?) 92 patrz wniesiono do rejestru.

Bractwo literackie sieradzkie [płaci – GW] 3 floreny drugiej raty od sumy 100 florenów

Czynsz z domów konwenckich

Sebastian miecznik	–	12 groszy
Gabriel Dropek	–	20 groszy
Herczyna	–	12 groszy
Łukasz Szewc	–	5 groszy
Słomina	–	12 groszy
Muszyna	–	12 groszy
Piotrowa	–	12 groszy
Wiercioszkowa na rynku	–	12 groszy
Kruszyna	–	12 groszy
Juszkowa organiścina	–	12 groszy

Aleksander	–	12 groszy
Szymon Sapich	–	12 groszy
(...) Rybak	–	10 groszy
Marcinowa Piekarka	–	12 groszy
Mikołaj Kasperkowicz	–	12 groszy
Marcin raczek rybak	–	12 groszy
Pletian rybak	–	12 groszy
Stanisław Raczkowicz	–	12 groszy
Ślusarz	–	12 groszy
Walerian Ambroszewicz	–	16 groszy

Wszyscy poddani klasztorowi tak rybacy jako inisi szewcy choć łąk nie trzymają powinni kosić dwa dni a trzy dni rżąc. Niektórzy posiadają domy. (...) Wiele z nich, na mocy przywileju Zygmunta Augusta danego w dniu świętego Marcina 1563 roku (*11 listopada 1563 r.*) posiadanych jest bez obciążeń.

W święto Podwyższenia Krzyża Świętego (14 września)

Mieszczanie Sieradza płacą 7 i ½ florenów trzeciej raty do sumy 500 florenów

W święto św. Michała Archaniola (29 września)

Mieszczanie Kalisza płacą 30 florenów i 15 groszy trzeciej raty do sumy 2000 florenów

W święto św. Łucji (13 grudnia)

Mieszczanie Kalisza płacą 30 florenów i 15 groszy czwartej raty do sumy 2000 florenów Mieszczanie Sieradza płacą 7 i ½ florenów czwartej raty do sumy 500 florenów

W święto św. Mikołaja (6 grudnia)

Urodzony Pan Piotr Zajączek ze Słomkowa Suchego płaci 3 floreny i 6 groszy od sumy zapisanej w Sieradzu w środę przed dniem Świętej Marii Magdaleny 1445 r. (*21 lipca 1445 r.*)

GRZEGORZ WIERZCHOWSKI

**FINANCIAL BASIS OF THE DOMINICAN MONASTERY IN SIERADZ
IN THE LIGHT OF MONASTIC CARTULARY
FROM THE BEGINNING OF THE 17TH CENTURY**

Abstract

The article presents economical basis of the Dominican monastery in Sieradz at the beginning of the 17th century. The main source for the subject is the register of the monastic income found in the monastic cartulary kept in the Archives of the Dominican Fathers in Cracow.

The income of the Dominican monastery in Sieradz at the beginning of the 17th century consisted of privileges, the most important of which was the right to collect one fifth of the malt measure from the royal mill, the right to catch fish in the Warta river and the profits from the butchery. Moreover the Dominicans earned income from the perpetual ground rent from town houses they owned. Gardens and meadows in the possession of the monastery were also of great significance for the monastic economy. However the greatest share (about 92%) in the upkeep of the Dominicans in Sieradz was earned from rents secured against land property. The analysed source does not contain full information about monastic income. Income from pastoral activity and collections in the monastic district was not registered. On the basis of the gathered data, however, it can be stated that at the beginning of the 17th century the monastery was in a good financial condition, which facilitated its fast development at that time.

Translated by Hanna Rybkowska